

ҚОНУНИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

ДАР БОРАИ МАҚОМИ ОМУЌЗГОР

бо қарори

Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии

Ҷумҳурии Тоҷикистон

аз 15 октябри соли 2025, № 192

қабул карда шудааст

бо қарори

Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии

Ҷумҳурии Тоҷикистон

аз 15 декабри соли 2025, № 117

ҷонибдорӣ карда шудааст

Қонуни мазкур мақом, ҳифзи ҳуқуқ, кафолатҳои иҷтимоӣ ва таъмини иҷроӣ самараноки уҳдадорӣҳои омузгорро танзим менамояд.

БОБИ 1. МУҚАРРАТОИ УМУМӢ

Моддаи 1. Мафҳумҳои асосӣ

Дар Қонуни мазкур мафҳумҳои асосии зерин истифода мешаванд:

- омузгор – шахси дорои таҳсилоти миёна ва олии касбӣ, ки дар муассисаҳои таълимӣ ба таълиму тарбия машғул мебошад;
- мақоми омузгор – вазъи ҳуқуқӣ, шаъну шараф, таъминоти иҷтимоӣ, иқтисодӣ ва дахлнопазирии фаъолияти касбии омузгор дар ҷомеа;
- омодасозии омузгор – раванди тайёркунӣ, тақмили ихтисос, бозомӯзӣ ва аттестатсияи омузгор;
- бозомӯзӣ - таҳсилоти баъдидипломӣ, ки бо мақсади азхудкунии ихтисоси нав гузаронда мешав ад.

Моддаи 2. Қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи мақоми омузгор

Қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи мақоми омузгор ба [Конституция](#) Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз Қонуни мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф намудааст, иборат мебошад.

Моддаи 3. Принципҳои Қонуни мазкур

Қонуни мазкур ба принципҳои зерин асос меёбад:

- қонуният;
- инсондӯстӣ;
- ҳифзи ҳуқуқу озодӣ ва манфиатҳои қонунии омузгор;
- мунтазам баланд бардоштани маҳорати касбии омузгор;
- таъмини ҳифзи иҷтимоии омузгор;
- ҳамкории омузгор бо падару модар (шахсони онҳоро ивазкунанда) дар раванди таълиму тарбия;
- даҳолат накардан ба фаъолияти касбии омузгор;
- манъи ҷалби омузгор ба корҳои, ки бо раванди таълиму тарбия алоқаманд нестанд;
- манъи санҷиш ва назорати ғайривоҳавии фаъолияти омузгор.

БОБИ 2. ВАЗЪИ ҲУҚУҚИИ ОМУЌЗГОР

Моддаи 4. Дахлнопазирӣ ва ҳифзи шаъну шарафи омузгор

- Шаъну шарафи омузгор дахлнопазир аст.
- Шаъну шарафи омузгор аз ҷониби давлат ҳифз карда мешаванд.
- Амалҳои, ки бевосита ё бавосита ба паст задани шаъну шарафи омузгор равона шудаанд, манъ аст.

Моддаи 5. Ҳуқуқҳои омузгор

Омузгор ҳангоми иҷроӣ фаъолияти касбӣ ҳуқуқ дорад:

- аз роҳбарияти муассисаи таълимӣ барои иҷроӣ фаъолияти омузгорӣ таъмини шароити заруриро талаб намояд;
- муносибати эътиромонаро нисбат ба касби худ аз ҷониби таълимгирандагон ва падару модари онҳо (шахсони онҳоро ивазкунанда) талаб намояд;
- шакл ва усулҳои таълимро тибқи стандартҳои давлатии таҳсилот интихоб намояд;
- дар таҳияи барномаҳои таълимӣ, китобҳои дарсӣ ва маводи дигари таълимӣ иштирок намояд;

- 5) бо истифода аз технологияҳои инноватсионӣ озмоишҳои педагогӣ гузаронида, таҷрибаи пешқадамиро дар амал татбиқ намояд;
- 6) дониш, малака ва маҳорати таълимгирандагонро дар раванди таълиму тарбия мустақилона ва воқеъбинона баҳоидиҳӣ намояд;
- 7) тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба руҳсатии меҳнати барояд;
- 8) тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон аз муоинаи тиббӣ гузарад;
- 9) барои навовариҳои эҷодӣ ва ихтироъкорӣ дар фаъолияти таълимӣ ҳавасманд гардонида шавад;
- 10) тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба тичоратикунони натиҷаҳои фаъолияти илмӣ ва илмию техникӣ машғул шавад;
- 11) дар давраи фаъолияти омӯзгорӣ хизмати ҳарбии ҳатмии муҳлатнокро тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таъхир гузорад;
- 12) дар шароити муассисаҳои таълимӣ ва ё хона ба фаъолияти инфиродии омӯзгорӣ машғул шавад;
- 13) барои ҳифзи ҳуқуқ ва манфиатҳои касбӣ мутобики қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон узви иттифоқи касбаи кормандони соҳа бошад;
- 14) дар қори идоракунии муассисаи таълимӣ, аз ҷумла фаъолияти қори шуроҳо ва комиссияҳо, иштирок намояд;
- 15) ба бозомӯзӣ ва тақмили ихтисос фаро гирифта шавад;
- 16) шахсонро, ки ба раванди таълиму тарбия дахл надоранд, ба дарс роҳ надиҳад;
- 17) ҳангоми расидан ба синни нафақа дар сурати хоҳиш доштан фаъолияти омӯзгориро идома диҳад;
- 18) аз ҳуқуқҳои дигари муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон истифода намояд.

Моддаи 6. Уҳдадорихи омӯзгор

Омӯзгор уҳдадор аст:

- 1) раванди таълиму тарбияро тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба роҳ монанд;
- 2) ба амалҳое, ки шаъну шарафи омӯзгорро дар ҷомеа паст мезананд, роҳ надиҳад;
- 3) таълимгирандагонро дар руҳияи ватандӯстӣ, риояи қонун, эҳтиром ба ҳуқуқу озодаҳои инсон ва шахрванд, падару модар, атрофиён, насли калонсол, арзишҳои фарҳангии миллӣ, таърихӣ ва муқаддасоти миллӣ тарбия намояд;
- 4) шаъну шарафи таълимгирандагон ва падару модари онҳо (шахсонӣ онҳоро ивазкунанда)-ро эҳтиром намояд;
- 5) барои баланд бардоштани сифати таҳсилот тадбирҳои зарурӣ андешад;
- 6) дар фаъолияти меҳнати қоидаҳои пӯшидани либосҳои тавсияшударо риоя намояд;
- 7) дар раванди таълиму тарбия ба тарғибу ташвиқи ҳизбу ҳаракатҳои сиёсӣ роҳ надиҳад ва таълимгирандагонро ба азхудкунии ғояҳои сиёсӣ динӣ водор накунад;
- 8) бо таълимгирандагон, қатъи назар аз миллат, наҷод, ҷинс, забон, эътиқоди динӣ ва вазъи иҷтимоӣ, муносибати беғарзона намояд;
- 9) аз таълимгиранда барои таҳсил, таъмири биноҳои муассисаи таълимӣ, обуна ба нашрияҳо, гузаронидани дарсҳои кушод, зодрузи омӯзгор, занги камолот, рӯзи омӯзгор, аттестатсия аз синф ба синф гузаронидан ва хатм, театр, кино, корҳои ободонӣ, харидани маводи таълимӣ, методӣ, ағниятҳо, воситаҳои техникӣ ва лавозимоти дигари таълимӣ маблағ талаб накунад;
- 10) ҳангоми баҳоидиҳии сифати таҳсилот меъёри баҳогузорию риоя намояд;
- 11) уҳдадорихи дигари муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистонро иҷро намояд.

Моддаи 7. Маҳдудиятҳо дар фаъолияти омӯзгорӣ

Фаъолияти омӯзгории шахсонӣ зерин маҳдуд карда мешавад:

- 1) шахсоне, ки тибқи санади судӣ аз ҳуқуқи машғул шудан ба фаъолияти омӯзгорӣ яқумра ё барои давраи муайян маҳрум гардидаанд;
- 2) шахсоне, ки тибқи ҳулосаи тиббӣ дорои бемориҳои руҳӣ ё равонӣ мебошанд;
- 3) шахсоне, ки воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропӣ, прекурсорҳо ва ҳаммонанди (аналогӣ) онҳоро истеъмол мекунанд;
- 4) шахсоне, ки ба муқобили озодаи ҷинсӣ ва дахлнопазирии ҷинсӣ ҷиноят содир кардаанд;
- 5) шахсоне, ки барои содир кардани ҷинояти хусусияти террористӣ ва экстремистидошта, дигар ҷиноятҳои вазнин ва махсусан вазнин маҳкум шудаанд;
- 6) шахсонӣ гирифтори беморӣҳое, ки номгӯӣи онҳо аз тарафи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоӣ аҳоли тасдиқ карда шудааст.

БОБИ 3. КАФОЛАТҲО ВА ҲАВАСМАНДГАРДОНИИ ОМӢЗГОР

Моддаи 8. Кафолатҳо барои омӯзгор

1. Ба омӯзгор аз ҷониби давлат фаъолияти озодаи касбӣ кафолат дода мешавад. Муассисаи таълимӣ ба омӯзгор барои гузаронидани раванди таълиму тарбия шароити зарурӣ фароҳам меорад. Омӯзгор бо маводи таълимӣ, методӣ, ағниятҳо, воситаҳои техникӣ ва лавозимоти дигари таълимӣ таъмин карда мешавад.
2. Ҳуқуқи манфиатҳои омӯзгор таҳти ҳимояи давлат қарор доранд. Ҷалб кардани омӯзгор ба қору намудҳои фаъолият, ки ба раванди таълиму тарбия алоқаманд нестанд, манъ аст. Фаъолияти касбии омӯзгор танҳо аз ҷониби мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи маориф ва илм, таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ ва назорати соҳаи маориф ва илм мавриди санҷиш ва назорат қарор дода мешавад.
3. Давлат барои ҳифзи саломатии омӯзгор чораҳои зарурӣ меандешад. Омӯзгор аз муоинаи тиббӣ тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаронида шуда, дар муассисаҳои тиббии давлатӣ бо хизматрасониҳои солимгардонӣ фаро гирифта мешавад.
4. Давлат ба омӯзгороне, ки дар деҳот фаъолият мекунанд, ташкили шароити заруриро кафолат медиҳад. Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ вазифадоранд, ки дар доираи имкониятҳои буҷети маҳаллӣ ҷиҳати бо манзили истиқоматӣ ва иҷорай манзили истиқоматӣ таъмин намудани омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти умумӣ маблағҳои заруриро пешбинӣ карда, барои ба онҳо бе навбат ҷудо намудани қитъаи замин барои сохтмони манзили истиқоматӣ чораандешӣ намоянд.
5. Омӯзгорони муассисаҳои таълимии томақтабӣ ва таҳсилоти умумӣ аз пардохти андозӣ қитъаҳои замини наздиҳавлигӣ ва заминҳое, ки барои сохтмони манзил ба онҳо ҷудо карда шудаанд, озод мебошанд.
6. Пардохти музди меҳнат ва пардохти маблағи руҳсатии меҳнати ба омӯзгор аз ҷониби давлат кафолат дода мешаванд. Батаъхиргузори пардохти музди меҳнат ва пардохти маблағи руҳсатии меҳнати омӯзгор манъ аст. Аз музди меҳнати омӯзгор гирифтани маблағ барои обунаи нашрияҳои ғайрисоҳавӣ, корҳои ободонӣ, чорабиниҳои фарҳангӣ, харидани маводи таълимӣ, методӣ, ағниятҳо, воситаҳои техникӣ ва лавозимоти дигари таълимӣ манъ аст.
7. Хароҷоти роҳқирори омӯзгорон барои гузаштани курсҳои тақмили ихтисос ва сафарҳои хизмати дигари берун аз воҳиди маъмурию ҳудудӣ аз ҷониби муассисаи таълимӣ пардохт карда мешавад.

Моддаи 9. Ҳавасмандгардони омӯзгор

1. Омӯзгорон бо мукофотҳои давлатӣ ва соҳавӣ сарфароз гардонида мешаванд.
2. Ба музди меҳнати омӯзгороне, ки дорандаи дараҷа ва унвонҳои илмӣ мебошанд, дар муассисаҳои таълимӣ бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон иловапулӣ ба андозаи 30 дарсади маоши вазифавӣ дода мешавад.
3. Ба омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти миёна, ки шогирдонашон дар олимпиада ва озмунҳои ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ ҷойҳои яқум, дуюм ва сеюмро мегиранд, иловапулӣ ба андозаи 20 дарсади музди меҳнати амалкунандаашон дар давоми як соли таҳсили минбаъда пардохт карда мешавад.
4. Ба омӯзгор ҳамаасола барои пардохти хизматрасониҳои коммуналӣ ба андозаи як нишондиҳанда барои ҳисобҳо маблағ пардохт карда мешавад.
5. Ба омӯзгор намудҳои дигари ҳавасмандгардонӣ, ки қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ намудааст, пешниҳод карда мешаванд.

БОБИ 4. ДАХЛНОПАЗИРИИ ФАЪОЛИЯТИ КАСБИИ ОМӢЗГОР, ВАЗИФАҲОИ МАҚОМОТИ ДАВЛАТӢ ВА ТАШКИЛОТҲОИ ДИГАР

Моддаи 10. Дахлнопазирии касбии фаъолияти омӯзгор

1. Фаъолияти касбии омӯзгор дахлнопазир аст. Омӯзгор ҳангоми иҷрои вазифаҳои касбӣ аз даҳолати мақомоти ғайресоҳавӣ, таҳқир, зуроварӣ ва фишор ҳифз карда мешавад.
2. Амалҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ набояд монеаи иҷрои вазифаҳои касбии омӯзгор гарданд. Фаъолияти омӯзгор, ба истиснои ҳолатҳои муқаррарнамудаи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҳангоми раванди таълиму тарбия мавриди санҷиш ва назорат қарор дода намешавад. Омӯзгор набояд бо даҳолати падару модар (шахсони онҳоро ивазкунанда) ва шахсони алоҳида аз раванди таълиму тарбия дур карда шавад.
3. Мақомоти давлатӣ, шахсони мансабдор ва шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ дигар вазифадоранд, ки чиҳати ҳифзи дахлнопазирии фаъолияти касбии омӯзгор тадбирҳои зарурӣ андешанд.
4. Аз ҷониби мақомоти давлатӣ оид ба баланд бардоштани мақоми омӯзгор ва эҳтироми хосса касб намудани мавқеи ӯ дар ҷомеа мунтазам чорабиниҳои гуногун ба роҳ монда мешаванд.

Моддаи 11. Вазифаҳои мақомоти давлатӣ ва ташкилотҳои дигар

1. Ҳамоҳангсозии фаъолияти мақомоти давлатиро оид ба баланд бардоштани мақоми омӯзгор Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ менамояд.
2. Мақомоти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот ва ташкилотҳои дигар, новобаста ба шакли ташкилию ҳуқуқӣ, оид ба баланд бардоштани мақоми омӯзгор вазифадоранд:
  - 1) шахсият ва фаъолияти касбии омӯзгорро эҳтиром карда, ба амалӣ гардидани фаъолияти касбии ӯ мусоидат намоянд;
  - 2) омӯзгорро ба қору фаъолияте, ки ба раванди таълиму тарбия вобаста намебошад, аз ҷумла хариду фурӯши либоси мактабӣ, даъват ба хизмати ҳарбӣ, ҷамъоварию маблағҳо барои андозҳо, обуна ба рӯзномаю маҷаллаҳо, фурӯши чиптаҳои чорабиниҳои фарҳангӣ ва фароғатӣ, фаъолияти кишоварзӣ, ҷалб накунад;
  - 3) ҳавасмандгардонии омӯзгоронро аз лиҳози моддӣ ва молиявӣ ба роҳ монанд, омӯзгорро, ки таълимгирандагонашон дар озмуну олимпиадаҳои ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ ҷойҳои ифтихорӣ гирифтаанд, бо маблағҳои пулӣ сарфароз гардонанд;
  - 4) фаъолияти касбии омӯзгоронро берун аз раванди таълиму тарбия мавриди санҷиш ва назорат қарор надиханд;
  - 5) омӯзгоронро вобаста ба масъалаҳои таълимгиранда берун аз вақти корӣ даъват накунад;
  - 6) корҳои тарғиботию ташвиқотию оид ба баланд бардоштани мақоми омӯзгор ба роҳ монанд;
  - 7) бе зарурат аз омӯзгор маълумотнома дар бораи суд шудан ё таҳти таъқиби ҷиноятӣ қарор доштанро талаб накунад;
  - 8) барои ба роҳ мондани фаъолияти самараноки касбӣ ба омӯзгор шароити зарурӣ фароҳам оваранд;
  - 9) барои гузаронидани муоинаи тиббӣ чораҳои зарурӣ андешанд;
  - 10) тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон барои гузаштан аз тақмили ихтисос маблағ ҷудо намоянд;
  - 11) аз музди меҳнати омӯзгор барои обуна ба рӯзномаю маҷаллаҳо, чиптаҳои чорабиниҳои фарҳангӣ ва фароғатӣ, корҳои ободонию муассисаи таълимӣ, харидани маводи таълимӣ, методӣ, аёниятҳо, воситаҳои техникӣ ва лавозимоти дигари таълимӣ маблағ талаб накунад;
  - 12) ба омӯзгороне, ки берун аз сарбории муқарраргардидаи таълимӣ сарбории иловагӣ таълимӣ иҷро мекунанд, тибқи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон музди меҳнати иловагӣ пардохт намоянд;
  - 13) барои бе навбат гирифтани қитъаи замини наздиҳавлигӣ ба омӯзгоре, ки дар деҳот фаъолият дорад, мусоидат намоянд;
  - 14) омӯзгоронро, ки аз воҳидҳои маъмурию ҳудудии дигар ба деҳот барои таълиму тарбия сафарбар мешаванд, бо манзили истиқоматӣ ё маблағи иҷораи манзили истиқоматӣ таъмин намоянд;
  - 15) иловапулӣ ба музди меҳнати омӯзгорро аз лаҳзаи гирифтани дараҷаи тахассусӣ пардохт намоянд;
  - 16) ба талаб кардани ҳисобот ва ё маълумоте, ки ба фаъолияти омӯзгорӣ алоқаманд намебошад, роҳ надиханд;
  - 17) ба омӯзгор барои аъзо шудан ба иттифоқҳои касбаи кормандони соҳа чиҳати ҳифзи ҳуқуқ ва манфиатҳояшон монеа нашаванд;
  - 18) омӯзгорро ба таври афзалиятнок барои сарфароз гардонидан бо мукофотҳои давлатӣ пешниҳод намоянд.
3. Мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи маориф ва илм, таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ ва назорати соҳаи маориф ва илм мониторинги иҷроӣ талаботи қисми 2 моддаи мазкурро гузаронида, аз натиҷааш ҳамаҷониба ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон маълумот пешниҳод менамоянд.

БОБИ 5. ОМОДАСОЗИИ ОМУЗГОР

Моддаи 12. Тайёркунии омӯзгор

1. Омӯзгор дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти миёна ва олии касбӣ тайёр карда мешавад.
2. Омӯзгор ҳуқуқ дорад дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти олии касбии давлатӣ ба таври роӣгон таҳсилоти олии дуҷуми равияи омӯзгориро гирад.

Моддаи 13. Тақмили ихтисос ва бозомӯзии омӯзгор

Тақмили ихтисос ва бозомӯзии омӯзгор тибқи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ карда мешаванд.

Моддаи 14. Аттестатсияи омӯзгор

Аттестатсияи омӯзгор бо мақсади муайян намудани дараҷаи тахассус ва тақмил додани маҳорати касбии ӯ тибқи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаронида мешавад.

БОБИ 6. МУҚАРРАРОТИ ХОТИМАВӢ

Моддаи 15. Ҷавобгарӣ барои риоя накардани талаботи Қонуни мазкур

Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ барои риоя накардани талаботи Қонуни мазкур мутобиқи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд.

Моддаи 16. Тартиби мавриди амал қарор додани Қонуни мазкур

Қонуни мазкур пас аз интишори расмӣ мавриди амал қарор дода шавад.

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон

ш. Душанбе, аз 17 декабри соли 2025, № 2215